

Szerettem volna Szentgotthárdot beírni az irodalomba - Beszélgetés Csuk Ferencsel

2021. június 15. kedd, 08:27

Csuk Ferenc, februárban töltötte be 80. életévét. Talán nem túlzás, ha azt írjuk, hozzá hasonló, széles érdeklődési körű városlakót nem nagyon ismerünk a mai szentgotthárdiak között. Rajongva szereti szülővárosát, és mindent megtesz azért, hogy sokrétű tudásával szolgálja azt, és továbbadja a fiatalabbaknak is lokálpatriotizmusát.

Ír, fest, helytörténeti kutatásokat végez, ha kell, idegenvezetőként kalauzolja az embereket, megszámlálhatatlan cikke, számos könyve jelent meg. Nemcsak a történelem érdekli, hanem az ipartörténet, az épített környezet, a Várkert sorsa, és neves személyiségek életének felkutatása is összefonódik munkásságával. 2015 óta a város díszpolgára.

- Honnan hozza ezt az olthatatlan tudásszomjat? Családi indíttatás?

A festészet és az irodalom meglepő kapcsolata tárul föl valahonnan a gyermekkorból.

„Valahogy tudatosan készültem, már általános iskolás koromban rigmosos verseket írtam, s ahhoz, hogy jól el tudjam képzelni azt, amiről írni akartam, először le is rajzoltam, vagy lefestettem. Nagyon tetszett a Csodaszarvas regéje az illusztrációját le is másoltam a könyvből, de valahogy mégse teljesen úgy. Gyerekként nagy madarászok voltunk, a madarakat is ismertem, festettem. Jó megfigyelő voltam, amikor motorral mentünk a Balatonra megragadott a táj szépsége. Később, a prózai munkámhoz is nagy segítséget jelentett, hogy részletesen fel tudtam idézni a tájat, bármerre jártam. Még iskolás koromban volt egy füzetem, teleírtam, de valahol elkeveredett. Hallgattam a történeteket az idősebbektől, kitelepítésről, az őrsről, a novelláimhoz sok mindent fel tudtam használni”.

Nyolc gyermekes családban született, két testvére még kiskorában meghalt. Édesapjáról így mesélt.

„Apu félig-meddig analfabéta volt, noha három nyelven beszélt és olvasott. Amerikában született, öt évesen hozták haza, Alsószölnökön laktak, megtanult vendül, kilenc éves korától harminchárom éves koráig, a Graz melletti Heileigenkreuzban élt, felnőttként kocsis volt. Ott németül beszéltek, amikor a háború után hazatoloncolták, akkor jóformán tölünk, gyerekektől tanult meg magyarul. Itthon napszámos lett. A család szempontjából az volt a fontos, hogy mindenki tanuljon valamilyen szakmát, és minél előbb álljon munkába. Én asztalos akartam lenni, a Ligetnél volt egy műhely, néha engedtek fűzni, faragni, nagyon tetszett. Aztán mégse lettem asztalos. A Selyemgyárat akkor kezdték fejleszteni, az Offner igazgató fölhívta anyámat, gyári technikusokat keresnek, mi lenne, ha jelentkeznék. Ők is segítenek, kollégista lehetek, ösztöndíjat, biztos munkát is adnak. Szentgotthárdról négyen mentünk a győri textiltechnikumba (akkor komoly felvételi vizsga után lehetett csak bejutni. a szerk.) Közülünk ketten végeztük el az iskolát”.

Győrben kitágult számára a világ, színházba, moziba, kiállításokra jártak, többször megfordultak Budapesten is.

„Olyan tanárok tanítottak, akik ösztönöztek minket, festegettem, a magyar tanárnőm férje irodalmi lektor volt, nagyon sok verset elemeztünk, jól megtanultam a versformákat is. Győrben

pezsgett az élet. Ballagáskor Grábics Éva, a magyar tanárnőm beszélt apuval, kérte, küldjön el továbbtanulni, küldjön el tanárnak. Jó lenne, mondta az apu, de nem lehet. A testvéreim még tanulnak, dolgozni kell. A mi családjunkban könyv se volt, a tanárnő azt mondta apámnak, megérti a helyzetét. Én akkor és ott elhatároztam, ha nekem egyszer gyerekeim lesznek, azok nem járhatnak úgy, mint én."

A győri évek után óriási visszalépésként élte meg, amikor visszatért a „kicsi és csendes” Szentgotthárdra, mégis szerencsés helyzetek sokasága igazgatta sorsát.

„Először termelőterületen dolgoztam aprólékosan megismertem a selyemgyárat és az embereket, aztán a gépek rajzolása, szerkesztése következett. Visszatérve a katonaságtól, megint hívatott Offner igazgató: holnaptól a gimnáziumban politechnikát tanítasz! - közölte (az 50-es 60-as években kötelező volt a gimnazistáknak is valamilyen kézzelfogható, gyakorlati munkafolyamatokkal is megismerkedni. a szerk). Hat évig tanítottam politechnikát a gimnáziumban, majd óraadó voltam 19 évig és szövőket oktattam az ipari iskolában, szakismereti tankönyvet is írtunk a kollégámmal."

Aztán a gyárban egyre magasabb beosztásban dolgozott, termelésvezetőként kapta meg az elbocsátását, a Magyar Selyemipari Vállalat felszámolásakor a kilencvenes években. „Lapátra tettem,

az új olasz tulajdonosnak nem kellettek az 50 év felettek. Később mégis visszahívtak termelésvezetőnek, az utódomat is be kellett tanítani. 2001. júniusában eljöhettek volna, de még maradtam két hónapig, mert szükségem volt a pénzre, a Botorkáló remény című verseskötetem megjelenéséhez."

Az olasz tulajdonos tartotta az ígéretét, megjelenhetett Csuk Ferenc első könyve. A városban, a környéken, de Budapesten is sokan ismerték a szerzőt, jól fogyott az első verseskötet, vissza is pörgette az olasztól kapott pénzt...

Gát című regényét 20 évig írta, Szentgotthárdon ismerős, tragikus történeteket dolgozott fel. „Szerettem volna beírni Szentgotthárdot az irodalomba. Amikor már megtehettem, nagyon sok könyvet, lexikont vásároltam. Mindet elolvastam, átböngészttem. Azokat a könyveket is elolvastam, amikről Győrben hallottam, de nem jutott rá időm. Nem találtam nyomát annak, hogy szentgotthárdi szerző a városban, vagy a környéken történekről írt volna."

A gát és a Se részvét, se gyűlölet című regényét a szombathelyi egyetem kiadója a Savaria University Press adta ki. Csaba fia ott dolgozott, megkérte, mutassa meg a kéziratot Fűzfa Baláznak a magyar tanszéken. A könyv megjelenése előtt nagyrabecsülését fejezte ki a neves irodalomtörténész, levelét ma is féltve őrizi.

2014-ben a Szentgotthárdi csata évfordulójára írt elbeszélő költeményét - betegsége alatt - az intenzív osztályon kezdte írni. „Az első megoldásokat ott dolgoztam ki. A fiam hozta be a könyveket, ott jegyzeteltem. Horváth Zsuzsa, Frank Róza és a gimnázium nagyon mellém állt akkor, segítettek, hogy határidőre elkészüljek."

Az Álmodók vermeiben, A női szépség című kötet versválogatás, a 2010-2015 közötti szonettek adta közre. A kötetet a szintén szentgotthárdi Gécsek József illusztrálta. (A többi könyv illusztrátora legtöbbször ő maga volt.)

- A régi telefonkönyvben ma is ott áll a neve mellett: textiltechnikus. Szakmája szerint az iparral jegyezte el magát. Mikor győzött mégis a humán kultúra? Mit szeret jobban, írni, vagy festeni?

„1967-ben nősültem, két gyermekünk született. Nagyon sokat dolgoztunk a feleségemmel. A Mártának azért is hálás voltam, mert megteremtette azt a háttérrel, hogy nyugodtan írhattam, festhettem, kutathattam. Hatalmas könyvtáram van, én még használom a könyveket, lexikonokat is. Tavasztól a kertet is műveltük, téltre gyűjtöttem a témákat az íráshoz, festéshez. Amikor meguntam az egyiket, elővettem a másikat. Autodidakta módon tanultam festeni, 27 évesen kezdtem, általában télen festek. Festés, írás, ásás, ez az életem. Valamelyik unokám meg is kérdezte: Papa, te ki vagy?"

Helyi és megyei amatőr festők kiállításain vett részt. Több önálló kiállítása volt Szentgotthárdon, Alsószőlőn, Rábagyarmaton és Iváncon.

„2001-ben mentem nyugdíjba, akkor valamivel több időm lett. Azt is a Mártának, a feleségemnek köszönhetem, hogy a Gotthard TV-ben 15 éve helytörténeti műsort szerkeszthetek. Ő vállalta el, aztán rám maradt. A havi 5 perces műsorhoz sok ismeretet kellett szerezni. Bemutattunk híres szentgotthárdiakat - először 25-ről tudtunk, ma már több mint 180-ról - utcáról utcára járva régi utcaneveket, az utcák és házak történetét kutattuk, ki építette, ki lakott ott, egyik dolog hozta a másikat. Feltártuk a szentgotthárdi zsidóság történetét, a ciszterek könyvtáráról is sok érdekeset tudtunk meg. Tavaly egyetlen adást sikerült összehozni, a járvány miatt, de majd folytatjuk. A Honismereti Klubnak alapító tagja vagyok, a klub tagjai is sokat segítenek (Molnár Piroska, Frank Róza, Horváth Zsuzsa, Talabér Lászlóné, Czuk Alajos). Az Értéktár Bizottságban is együtt dolgozunk. Persze könyvtárigazgató fiamra, a lányomra, a vőmre is mindig számíthatok. Nagyon szeretném, ha a szentgotthárdiak minél többet tudnának városuk mai és korábbi életéről. Ezért is tettem nyílttá a honlapomat, akit érdekel a város kultúrája, vallástörténete, ipartörténete rátalálhat, böngészheti.”

Czuk Ferencet, a városban szinte mindenki ismeri, újabb könyvön dolgozik, olthatatlan tudásszomja segítette át régen is és most is a megpróbáltatásokon.

Helytörténeti tevékenysége

Czuk Ferenc hosszú évek óta foglalkozik Szentgotthárd és térsége történeti kutatásával. Számtalan tanulmánya, cikke jelent már meg a város történetével kapcsolatban, de előadások tartásával és televíziós magazinműsorban is foglalkozott történelmi és kulturális örökségünk bemutatásával. A kutatások mellett aktív szerepet vállal a helyi értékek összegyűjtésében és a nagyközönség számára történő bemutatásában is. Lokálpatriótaként nem csupán a város híres szülötteinek, de az épített környezet, illetve a szentgotthárdi történelmi eseményeknek is legfőbb tudója. Részt vett számos, Szentgotthárdról megjelent könyv írásában, ismereteivel segítette az önkormányzat projektjeinek megvalósítását. (Szentgotthárd és a Rába vidék, 2011. Magyarország kincsesládája: Szentgotthárd 2013. Szentgotthárdi csata 2015.) 2015-ben Szentgotthárd Város Díszpolgára kitüntetést nyert el a városért végzett tevékenysége elismeréseként. A város helytörténetével kapcsolatos projektek benyújtásához kérték segítségét, kutatásai eredményét, s ő mindig önzetlenül állt az önkormányzat rendelkezésére. Képzett idegenvezetőként számtalan csoportnak mutatta meg a város nevezetességeit, televíziós riportokban beszélt Szentgotthárd történelméről, ezzel is öregbítve a város hírnevét. Fialat kutatók, szakdolgozatot író hallgatók számtalanszor kérték a segítségét, s ő mindig önzetlenül állt a rendelkezésükre.

Fotó: vaol.hu

Szerző: Treiber Mária